

مقاله اصلی

نقش تاب آوری روانی و خوش بینی با واسطه گری حمایت اجتماعی بر اضطراب کارمندان شرکت‌های نوپا در دوره پاندمی کرونا

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۸ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۲۱

خلاصه

مقدمه

تحقیق حاضر با هدف تعیین نقش تاب آوری روانی و خوش بینی با واسطه گری حمایت اجتماعی بر اضطراب در دوره پاندمی کرونا بر روی کارمندان هسته‌های فنوار انجام پذیرفته است.

روش کار: روش پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از نظر رویکرد، کمی است. جامعه آماری تحقیق شامل کارمندان هسته‌های فنوار می‌شود. حجم نمونه تحقیق شامل ۲۰۰ نفر می‌باشد. برای انتخاب نمونه آماری از شیوه تصادفی ساده استفاده شد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه استاندارد خوش بینی سازمانی گرین و همکاران، و همچنین مقیاس اضطراب وجودی گود و پرسشنامه استاندارد تاب آوری کونر و داویدسون است. برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از مدل ساختاری در دو حالت تخمین ضرایب غیر استاندارد و استاندارد برآورد شده است.

نتایج: مقدار آلفای کرونباخ و شاخص پایایی ترکیبی برای تمامی متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۷ نشان دهنده پایایی متغیرها و متوسط واریانس استخراج شده یا AVE نیز برای همه متغیرها تحقیق بالاتر از ۰/۵ نشان دهنده روایی همگرایی متغیرها است. همچنین تأثیر مستقیم تاب آوری و خوش بینی و حمایت اجتماعی بر اضطراب معنی دار است و تأثیر مستقیم خوش بینی و تاب آوری بر حمایت اجتماعی اثبات شد.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان بیان داشت که با افزایش خوش بینی و تاب آوری و حمایت اجتماعی، اضطراب کاهش می‌یابد و همچنین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش خوش بینی و تاب آوری، حمایت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

کلمات کلیدی: تاب آوری روانی، خوش بینی، حمایت اجتماعی، اضطراب، پاندمی کرونا

پی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

محمد مهدی مقدم نیا^۱

نقیسه حاجی عبدالعلی^۲

الهام مقدم نیا^{۳*}

علیرضا صابری علی آباد^۴

هدی سادات اقا سید اسمعیل معظم^۵

سید علی میر جلیلی^۶

^۱ دانشجوی دکتری برنامه ریزی، دانشگاه امیرکبیر، تهران، ایران

^۲ کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی و

علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران

^۳ دکتری تحقیق و توسعه، گروه مدیریت فناوری، واحد علوم و

تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۴ کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی، دانشگاه علوم پزشکی

ایران، تهران، ایران

^۵ کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، واحد تهران شمال، دانشگاه

آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۶ کارشناسی ارشد روانشناسی مثبت نگر، واحد تهران مرکزی،

دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Email: e.moghadamnia11@gmail.com

مقدمه

یکی از بزرگ‌ترین آسیب‌پذیری‌های سیستم‌های مراقبت بهداشتی در جهان است. با توجه به اینکه اکثر کارکنان این بخش نمی‌توانند دورکاری کنند، استراتژی‌هایی مانند استقرار زود هنگام تجهیزات آزمایش و ویروس برای افراد فاقد نشانه‌های ابتلا و یا کارکنانی که در خط مقدم این بخش‌ها کار می‌کنند، امری ضروری است. هزینه‌های گزاف مراقبت‌های بهداشتی، کمبود تجهیزات حفاظتی و تعداد کم تختخواب‌های ICU و تجهیزات تنفس مصنوعی در نهایت ضعف موجود در ارائه خدمات مربوط به مراقبت از بیمار را آشکار کرده است [۵].

تاب آوری

مفهوم تاب آوری برآمده از شرایط همراه با خطر است. شرایطی که افراد و جوامع در معرض آن علی‌رغم تحمل فشارهای شدید، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فردی و اجتماعی خود را تقویت کرده، تا در مواجهه با مشکلات عملکرد فرد یا جامعه متوقف نشود و در نهایت به زندگی موفق دست پیدا کند. بنابراین تاب آوری ظرفیتی در فرد و اجتماع می‌باشد که می‌تواند تقویت و منجر به تغییر گردد. پژوهش‌های انجام گرفته پیشین نشان می‌دهد که ویژگی‌های خانواده، محیط‌های مختلف اعم از اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی می‌تواند به تقویت یا تضعیف تاب آوری منجر شود [۵]. تاب آوری برگرفته از نظریه شناختی-رفتاری بک (۱۹۹۶) و نظریه یادگیری اجتماعی بندورا (۱۹۹۷) می‌باشد. این دو رویکرد نظری، تاب آوری را در تاکید بر رابطه بین انسان و محیط اجتماعی مفهوم سازی می‌کند [۶]. در واقع در مطالعه رشد افراد بررسی شده و پرورش یافته در شرایط پرخطر پدید آمد. به این ترتیب مفهوم تاب آوری بر رشد زیست شناختی به منظور ارتقا در انسان بعنوان یک ارگانیسم وجود دارد و بخشی از ژنتیک فرد را تشکیل می‌دهد. به گونه‌ای که قادر

دنیای امروز متأثر از تصمیم‌گیری‌هایی است که افراد در شرایط بسیار پیچیده با عدم قطعیت بالا اخذ می‌کنند. آشوبناکی حاصل از این تصمیم‌گیری‌ها موجب شده است که نااطمینانی در پدیده‌ها به میزان بسیار زیادی برسد [۱]. بر این اساس جوامع، سازمان‌ها و افراد در شرایط محیطی متنوع و در حال تغییر، فعالیت و زندگی می‌کنند. این محیط علی‌رغم اینکه می‌تواند فرصت‌های قابل توجهی برای انسان فراهم کند، می‌تواند تهدیدات و چالش‌های مهمی را نیز ایجاد کند. آنچه اهمیت دارد این است که انواع مخاطرات طبیعی از جمله خشکسالی، سیل، زلزله و انسانی مانند ناآرامی‌های سیاسی و بی‌ثباتی اقتصادی علاوه بر اینکه می‌توانند به شدت بر عملکرد افراد و جامعه تأثیر داشته باشند [۲]، دارای خاصیت تجمعی نیز می‌باشند، بدین معنا که اثر هر واقعه استرس‌زا، اثرات شدیدتر بعدی را در پی خواهد داشت [۳]. به دنبال حل این مشکلات رویکرد روانشناسی مثبت‌گرا با توجه به استعدادها و توانمندی‌های انسان در سال‌های اخیر مورد توجه روانشناسان قرار گرفت. در این میان تاب آوری جایگاه ویژه‌ای در حوزه‌های روانشناسی تحول و بهداشت روانی یافته است و به عنوان یک مفهوم کلیدی به منظور عملی نمودن پایداری مطرح می‌شود و بیان می‌کند که چگونه یک سیستم در برابر اختلالات و شوک‌های وارده ایستادگی می‌کند و به تعادل می‌رسد و یا اینکه خود را با شرایط جدید سازگار می‌نماید [۴]. ویروس جدید کرونا در وهان چین مشاهده شد، ولی تنها به چین محدود نشد. به گونه‌ای که سازمان بهداشت جهانی از آن به عنوان نگرانی بین‌المللی سلامت عمومی نام برد. همه‌گیری کووید ۱۹ چالش بی‌سابقه‌ای را در سیستم‌های مراقبت بهداشتی سرتاسر جهان ایجاد کرد. علی‌الخصوص، خطر آن برای کارکنان این بخش‌ها

است به طور طبیعی در شرایط معین محیطی آشکار گردد، تاکید می‌کند [۷]. با توجه به اینکه انسان همواره به دنبال دستیابی به راه‌هایی برای مقابله مفید با مشکلات، تلاش نموده است تا با کمترین آسیب ممکن به حل مشکلات بپردازد. از این رو تاب‌آوری جایگاه ویژه‌ای در حوزه روانشناسی تحولی، روانشناسی خانواده و بهداشت روانی به خود اختصاص داده است [۸]. تاب‌آوری در روانشناسی از دو گروه فعالیت‌های پژوهشی یعنی ابعاد فیزیولوژی استرس و ابعاد روانشناختی مقابله می‌باشد. چرنی (۲۰۰۴) بر ابعاد زیستی-روانی تاب‌آوری که نقش مهمی در کاهش دادن اثرات فیزیولوژیکی مربوط به شرایط ایجاد کننده اختلال استرس پس از حادثه و افسردگی دارد، متمرکز شده است. در این زمینه تاب‌آوری از طریق شناسایی کردن پاسخ‌های فیزیولوژیکی و روانشناختی که تعادل حیاتی و انطباق با محیط استرس زا را افزایش می‌دهد، مشخص می‌شود. از این دیدگاه اساس تاب‌آوری مطالعات روانشناختی مربوط به استرس و تجارب نقل شده افرادی که در برابر مشکلات واکنش‌های بهتری از خود نشان می‌دهند، می‌باشد [۹]. بر اساس دیدگاه الکساندر مفهوم تاب‌آوری به صورت علمی از سال ۱۶۲۹ در انسان‌شناسی و روانشناسی کودک مطرح می‌شود. که با انتشار تاب‌آوری و پایداری سیستم‌های اکولوژیک هولینگگ در سال ۱۹۷۳ رواج پیدا کرد [۱۰]، و برای اولین بار تیمرمن (۱۹۸۱) در مقاله‌ای با عنوان آسیب-پذیری، تاب‌آوری و فروپاشی جامعه بصورت علمی در حوزه سوانح طبیعی از این مفهوم استفاده کرد. در ادامه نیز با ورود مفهوم تاب‌آوری به مباحث مدیریت سوانح در همایش هیوگو از سال ۲۰۰۵ جایگاه مستحکم‌تری پیدا کرد [۱۱].

خوش‌بینی

خوش‌بینی، به معنی امید و اعتماد راجع به آینده یا پیامدهای موفقیت آمیز؛ تمایل به داشتن دیدگاه مطلوب یا امیدوار می‌باشد [۱۲]. رابرت اورنشتاین^۱ و دیوید سوبل^۲ بیان می‌کنند که خوش‌بینی به عنوان تمایل به جستجو و به خاطر آوردن تجارب لذت بخش، تعریف می‌شود که این تمایل یکی از اولویت‌های فعالانه فرد است نه صرفاً نوعی واکنش انفعالی که او را به توجه جنبه‌های روشن زندگی تشویق می‌کند [۱۳]. خوش‌بینی به معنای جانب‌داری نسبت به انتظارات خوب در طول زمان و شرایط گوناگون است. افرادی که خوش‌بین هستند، بر این باور هستند که به اهداف خود دست خواهند یافت. بر اساس تعریف، خوش‌بینی بر ابعاد مطلوب شرایط، فعالیت‌ها و رویدادها در جهان واقعی تأکید می‌کند و بر اعتقاد نسبت به اتفاق افتادن بهترین چیزهای ممکن در آینده نیز تاکید دارد [۱۴].

در بخش زیست محیطی شی‌یر و کارور (۱۹۹۳) بر این باورند که خوش‌بینی و بدبینی برگرفته از موفقیت و شکست افراد می‌باشد. هر چه تجربه‌های موفقیت آمیز فرد بیشتر باشد، فرد خوش‌بین تر و هر چه تجربه‌های شکست فرد بیشتر باشد احتمال بیشتری برای بدبینی فرد وجود دارد. در این زمینه پا فراتر گذاشته و بیان می‌کنند که کودکان تفکر مثبت را از طریق رفتار پدر و مادر خود در مواجهه با مسائل مختلف از طریق مفهوم مدل سازی یاد می‌گیرند.

حمایت اجتماعی

برای اولین بار کوب (۱۹۷۶)، حمایت اجتماعی را به عنوان آگاهی تعریف کرد که به واسطه آن فرد باور می‌کند که مراقبت شده و دوست داشته می‌شود، دارای ارزش، اعتبار و احترام است و متعلق به شبکه‌ای از ارتباطات و تعهدات دوسویه می‌باشد. دیگر محققان حمایت اجتماعی را تبادلات

² Soubel

¹ Oenestein

اضطراب را افزایش می‌دهد. باید توجه داشت که ترکیبی از عوامل زیستی، روانی و اجتماعی زمینه بروز اضطراب را به وجود می‌آورد و هر کدام به تنهایی آن چنان تأثیرگذار نیست.

روش کار

تحقیق حاضر از نظر نوع هدف کاربردی و از لحاظ رویکرد، کمی است همچنین جزء تحقیق‌های توصیفی-پیمایشی محسوب می‌شود. جامعه آماری تحقیق را کارمندان هسته‌های فناوری تشکیل می‌دهند. حجم نمونه تحقیق ۲۰۰ نفر محاسبه شد. در تحقیق حاضر از مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده چند بعدی و ابزار ۱۲ گویه ای استفاده گردید که به منظور ارزیابی حمایت اجتماعی ادراک شده از سه منبع خانواده، دوستان و افراد مهم در زندگی توسط زیمت^۱ و همکاران [۱۸] تهیه شده است که ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس های حمایت اجتماعی را بین ۰/۷۶ تا ۰/۸۹ به دست آورده اند. پایایی مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای سه بعد حمایت اجتماعی دریافت شده از سوی خانواده، دوستان و افراد مهم زندگی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۶ و ۰/۸۲ گزارش کرده‌اند.

همچنین استفاده از پرسشنامه استاندارد خوش بینی سازمانی توسط گرین^۲ و همکاران در سال ۲۰۰۴ [۱۹] طراحی شد و دارای ۲۹ گویه در ۴ بعد خوش بینی کارکنان، فرهنگ خوش بینی، خوش بینی در هدف گذاری و خوش بینی در عملکرد فردی طراحی شده است و بر اساس بر اساس طیف لیکرت نمره گذاری شده است، انجام پذیرفته است.

مقیاس اضطراب وجودی گود^۳ (EAI): این مقیاس ۱۲ ماده‌ای توسط گود ساخته شده است. حالت^۴ در سال ۱۹۹۴ [۲۰] روایی این پرسشنامه را با همبسته کردن با آزمون‌های هدفمندی در زندگی، پیگردی اهداف معرفتی و افسردگی محاسبه کرد. در ادامه از پرسشنامه استاندارد تاب آوری

بین فردی می‌دانند که شامل عاطفه، تأیید و تصدیق، مساعدت و یاری، تشویق و اعتبار دادن به احساسات است. حمایت اجتماعی مطلوب می‌تواند احساس تنهایی را کاهش و موجب رضایت از زندگی شوند. افزایش حمایت اجتماعی پاسخ به استرس را در افراد کاهش می‌دهد. ایکیز و ساکار (۲۰۱۰)، نشان داده اند که شبکه ارتباطات و حمایت اجتماعی عامل مهمی برای تجربه‌های مثبت و پاداشی محسوب می‌شود که در نهایت به احساس خودارزشمندی و عزت نفس افراد منجر می‌گردد [۱۵].

اضطراب

اضطراب حالتی است که در آن، انسان احساس ناآرامی، بدآیندی و یا ترس می‌کند. معمولاً این حالت در مواقعی رخ می‌دهد که انسان نتواند پیامدهای کاری را پیش بینی یا آن را کنترل نماید. آنچه نامطلوب و یا مضر است، بیتفاوتی محض و یا اضطراب بسیار شدید است که قدرت عمل را از فرد سلب می‌کند.

اضطراب شایع‌ترین اختلال روانپزشکی است [۱۶] که تا بزرگسالی باقی می‌ماند [۱۷]. اضطراب ناشی از مجموعه‌ای از عوامل زیستی، روانی و اجتماعی است. فروید، اضطراب را ناشی از تضادهای ناخودآگاه درونی می‌داند. محققان رفتارگرا، با مدل فروید به چالش برخاسته‌اند و معتقدند که سطح اضطراب در انسان، ناشی از میزان باور او نسبت به توانایی‌اش برای کنترل و یا پیش‌بینی رخدادهای است. طبق نظر آنان، افرادی که کنترل کمتری بر وقایع اطراف خود دارند، در زمان مواجهه با مشکلات اعتماد به نفس کمتری دارند و در نتیجه اضطراب در آنان بیشتر است. درست است که عوامل روانی و زیستی امکان ایجاد اضطراب را در انسان فراهم می‌آورد، اما نباید نقش عوامل اجتماعی را نادیده گرفت. قرار گرفتن در یک شرایط خاص اجتماعی، بخصوص اگر که آن شرایط نقش تعیین کننده‌ای در زندگی حال یا آینده فرد دارد، به طور طبیعی حالت

³ Existential Anxiety Inventory

⁴ Halt

¹ Zymet

² Green

بیشینه درست نمایی استفاده شده است. مدل با استفاده از نرم افزار اسمارت پی ال اس در حالت تخمین ضرایب غیراستاندارد و ضرایب استاندارد برآورد شده است.

نتایج

برای تعیین پایایی متغیرهای تحقیق از آزمون‌های آلفای کرونباخ، نسبت rho، پایایی ترکیبی و برای تعیین روایی از متوسط واریانس استخراج شده استفاده شده است.

Connor و Davidson استفاده شده است. برای مدل سازی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته و بررسی مدل مفهومی تحقیق از مدل ساختاری استفاده شده است. مدل معادلات ساختاری از دو مولفه تشکیل شده است: یک مدل ساختاری که ساختار علی بین متغیرهای پنهان را مشخص می کند و یک مدل اندازه گیری که روابطی بین متغیرهای پنهان و متغیرهای مشاهده شده را تعریف می کند [۲۱]. بنابراین برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از مدل ساختاری در دو حالت تخمین ضرایب غیر استاندارد و استاندارد برآورد شده است. برای تخمین ضرایب در مدل یابی معادلات ساختاری از روش

جدول ۱- نتایج آزمون‌های پایایی و روایی

متوسط واریانس استخراج شده ^۴	پایایی ترکیبی ^۳	نسبت rho	آلفای کرونباخ ^۱	معیار متغیر
0.638	0.841	0.720	0.716	اضطراب
0.661	0.854	0.744	0.743	خوش بینی
0.653	0.849	0.738	0.734	تاب آوری
0.673	0.861	0.759	0.757	حمایت اجتماعی

متغیرهای مدل از پایایی و روایی همگرای مناسبی برخوردار هستند. مقادیر بارهای عاملی در مدل اندازه گیری برای متغیرهای تحقیق در جدول زیر نشان داده شده است.

آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۷، مقدار CR یا پایایی ترکیبی برای تمام متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۷ و متوسط واریانس استخراج شده یا AVE برای همه متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۵ به دست آمده است بنابراین

جدول ۲- مقادیر بارهای عاملی و ضرایب معناداری در مدل اندازه گیری

گویه	متغیر	اضطراب	خوش بینی	تاب آوری	حمایت اجتماعی	ضرایب معنی داری
		Anxiety	Optimism	Resilience	Social Support	t-value
X01				0.797		32.344
X02				0.787		32.972
X03				0.839		47.642
X04			0.796			31.861
X05			0.818			39.930
X06			0.825			41.031
X07					0.808	36.241
X08					0.853	51.072

³ Composite Reliability

¹ Cronbach's Alpha

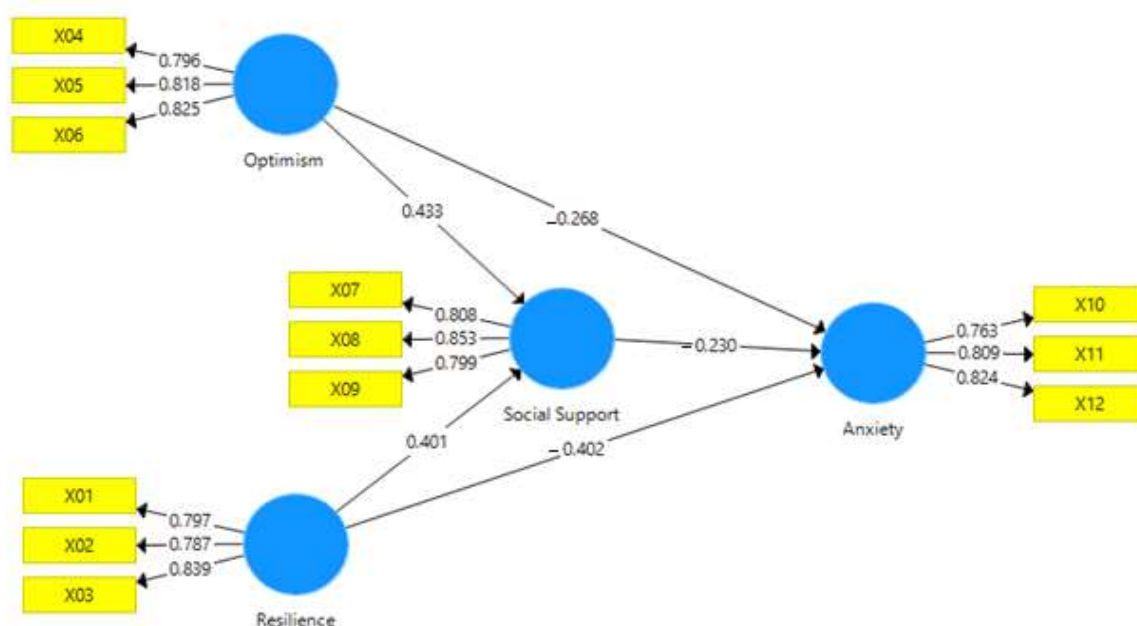
⁴ Average Variance Extracted (AVE)

² rho_A

0.000	33.334	0.799		X09
0.000	27.712		0.763	X10
0.000	36.520		0.809	X11
0.000	41.731		0.824	X12

بنابراین، تمامی ضرایب بارهای عاملی از معنی‌داری لازم برخوردار بودند و همچنین مقادیر بارهای عاملی مربوط به هر یک از متغیرها نیز از ۰/۷ بیشتر بود. بنابراین نیاز به اصلاح مدل وجود ندارد.

تمامی بارهای عاملی گویه‌های مرتبط با متغیرهای تحقیق بیشتر از ۰/۷ می‌باشند. همچنین، با توجه به نتایج حاصل از ضرایب معنی‌داری، مقادیر T-Value برای ضرایب بارهای عاملی تمامی متغیرهای مدل از مقدار بحرانی جدول بالاتر بوده و سطح معنی‌داری آن کمتر از ۰/۰۵ گردیده است.

شکل ۱- مدل ساختاری در حالت تخمین ضرایب مسیر

مقادیر و معنی‌داری ضرایب مسیر برای فرضیه‌های تحقیق در جدول زیر آمده است. این جدول تأثیر مستقیم و علامت‌های متغیرها را نشان می‌دهد.

جدول ۳- مقادیر و معنی‌داری ضرایب مسیر

اثرات کل			اثرات غیرمستقیم			اثرات مستقیم			تحقیق‌های فرضیه
P Values	t-value	ضریب مسیر	P Values	t-value	ضریب مسیر	p-value	t-value	ضریب مسیر	
0.000	-5.847	-0.368	0.000	-3.545	-0.100	0.000	-4.206	-0.268	خوش بینی --- اضطراب
0.000	6.724	0.433				0.000	6.724	0.433	خوش بینی --- حمایت اجتماعی
0.000	7.851	-0.494	0.001	3.214	-0.092	0.000	-5.914	-0.402	تاب آوری --- اضطراب
0.000	6.150	0.401				0.000	6.150	0.401	تاب آوری --- حمایت اجتماعی

0.000	-3.969	-0.230	0.000	-3.969	-0.230	اضطراب	حمایت اجتماعی
<p>با توجه به این که مقدار P-Value برای تأثیر متغیر خوش بینی بر حمایت اجتماعی برابر با ۰/۰ به دست آمده است و کمتر از ۰/۰۵ است، تأثیر مستقیم این متغیر بر حمایت اجتماعی معنی دار است. مقدار ضریب مسیر برای این متغیر برابر با ۰/۴۳۳ به دست آمده است که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر بر حمایت اجتماعی نسبتاً زیاد است. با توجه به علامت این متغیر بر حمایت اجتماعی مستقیم و مثبت است بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش خوش بینی، حمایت اجتماعی افزایش می‌یابد.</p>				<p>با توجه به این که مقدار P-Value برای تأثیر متغیر تاب آوری بر اضطراب برابر با ۰/۰ به دست آمده است و کمتر از ۰/۰۵ است، تأثیر مستقیم این متغیر بر اضطراب معنی دار است. مقدار ضریب مسیر برای این متغیر برابر با ۰/۴۰۱ به دست آمده است که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر بر حمایت اجتماعی نسبتاً زیاد است. با توجه به علامت این متغیر بر حمایت اجتماعی مستقیم و مثبت است بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش تاب آوری، حمایت اجتماعی افزایش می‌یابد.</p>			
<p>بحث</p> <p>در مطالعه حاضر در راستای متغیرهای تحقیق یعنی تاب آوری روانی و خوش بینی و واسطه‌گری حمایت اجتماعی بر اضطراب برای تمامی متغیرها، مقدار آلفای کرونباخ و شاخص پایایی ترکیبی بالاتر از ۰/۷ به دست آمد که نشان دهنده پایایی متغیرها بود و متوسط واریانس استخراج شده یا AVE نیز برای همه متغیرها تحقیق بالاتر از ۰/۵ نشان دهنده روایی همگرایی متغیرها است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد</p>				<p>با توجه به این که مقدار P-Value برای تأثیر متغیر خوش بینی بر اضطراب برابر با ۰/۰ به دست آمده است و کمتر از ۰/۰۵ است، تأثیر مستقیم این متغیر بر اضطراب معنی دار است. مقدار ضریب مسیر برای این متغیر برابر با ۰/۲۶۸ به دست آمده است که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر بر اضطراب متوسط است. با توجه به علامت این متغیر بر اضطراب معکوس و منفی است بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش خوش بینی، اضطراب کاهش می‌یابد.</p> <p>با توجه به این که مقدار P-Value برای تأثیر متغیر تاب آوری بر اضطراب برابر با ۰/۰ به دست آمده است و کمتر از ۰/۰۵ است، تأثیر مستقیم این متغیر بر اضطراب معنی دار است. مقدار ضریب مسیر برای این متغیر برابر با ۰/۴۰۲ به دست آمده است که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر بر اضطراب نسبتاً زیاد است. با توجه به علامت این متغیر بر اضطراب معکوس و منفی است بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش تاب آوری، اضطراب کاهش می‌یابد.</p> <p>با توجه به این که مقدار P-Value برای تأثیر متغیر حمایت اجتماعی بر اضطراب برابر با ۰/۰ به دست آمده است و کمتر از ۰/۰۵ است، تأثیر مستقیم این متغیر بر اضطراب معنی دار است. مقدار ضریب مسیر برای این متغیر برابر با ۰/۲۳۰ به دست آمده است که نشان می‌دهد تأثیر این متغیر بر اضطراب نسبتاً زیاد است. با توجه به علامت این متغیر بر اضطراب معکوس و منفی است بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش حمایت اجتماعی، اضطراب کاهش می‌یابد.</p>			

تأثیر مستقیم تاب آوری و خوش بینی و حمایت اجتماعی بر اضطراب معنی دار است. با توجه به علامت این سه متغیر که بر اضطراب معکوس و منفی است، می‌توان بیان داشت که با افزایش خوش بینی و تاب آوری و حمایت اجتماعی، اضطراب کاهش می‌یابد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد تأثیر مستقیم خوش بینی و تاب آوری بر حمایت اجتماعی معنی دار است. علامت این دو متغیر بر حمایت اجتماعی مستقیم و مثبت است، بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که با افزایش خوش بینی و تاب آوری، حمایت اجتماعی افزایش می‌یابد. تاب آوری اجتماعی را می‌توان ظرفیت تبدیل و تحول، تطبیق و سازگاری و توان مقابله با تنش و بحران‌های اجتماعی نامید. این بعد از تاب آوری از ظرفیت و توانایی خاصی در افراد و گروه‌ها، خانواده و جوامع صحبت می‌کند، که عمدتاً یادگیری و سازگاری در تغییرات تحمیل شده و همچنین قدرت تطبیق با شرایط و مقتضیات را در بر خواهد داشت. توسعه سازگاری، قدرت مبتنی بر انعطاف، سرمایه و سازندگی اجتماعی را تقویت می‌کند و همزمان موجب و دستاورد تاب آوری می‌شود. زمانی که جامعه با نیازهای تازه، خطرات و یا تهدیدات مواجه می‌شود، دچار درهم‌شکستگی و بحران خواهد شد. از این رو بسیاری از متون بازگشت سریع به شرایط قبل از بحران را تاب آوری نامیده‌اند و بر این اساس مطالعات تاب آوری ماموریت اصلی خود را برگشت‌پذیری در سریع‌ترین زمان ممکن و با حداقل آشفتگی و حفظ شایستگی می‌دانند. توسعه تاب آوری باعث می‌شود که امداد و حمایت‌های اجتماعی به‌هنگام و هماهنگ، فراگیر و جامع در حد بهینه اعمال گردد. نکته مهم این است که تاب آوری قبل، حین و بعد از وقوع بحران‌های اجتماعی موضوعیت دارد. بنابراین طرح مسأله‌ای به‌نام تقدم و تاخر تاب آوری و بحران جایز نیست، چرا که تاب آوری در برگشت‌پذیری،

مداخلات و پیشگیری کارساز است. تاب آوری در بحران‌های اجتماعی نقش عمده‌ای ایفا می‌کند و شناخته‌شده‌ترین عاملی که با تاب آوری اجتماعی رابطه معکوس دارد آسیب‌پذیری اجتماعی است، لذا در هر سامانه اجتماعی برای مواجه شدن با تغییرات و تهدیدات بایستی تمهیداتی لحاظ گردد که بتواند به نحو بهینه مواجهه و مقابله کند. بنابراین ترکیب تاب آوری با روش‌های بالینی، آموزشی، مددکاری و مشاوره بستر ساز و حامی رشد و بالندگی انسان خواهد بود و توسعه تاب آوری است که به پروتکل‌های درمانی، مداخلاتی و انواع روش‌های توانمندسازی اعتبار می‌بخشد. مشارکت‌های مدنی و حمایت‌های اجتماعی نیز در همه حال بر تاب آوری فردی و سلامت اجتماعی تأثیرات عمیقی می‌گذارند، چرا که باور افراد نسبت به خود در حمایت‌های اجتماعی پرورده می‌شود. حمایت‌های اجتماعی می‌تواند با تقویت جریان رشد و کاهش اثر صدمات، تأثیر انتخاب‌های نادرست، اتفاقات تلخ و بلایای طبیعی را کاهش دهد و از این طریق به توسعه تاب آوری اجتماعی کمک می‌کند. چه بسیار اختلالات رفتاری روانی، آسیب‌ها و گرفتاری‌های اجتماعی که از طریق ارتباطات حمایتی و راه‌حل‌های مشارکتی بهبود می‌یابند. توانمندسازی بر مبنای اندک توانایی به جا مانده از سانحه از دیگر شگفتی‌های تاب آوری بر اساس حمایت‌های اجتماعی است، که البته حداقل دو عامل دیگر شامل ویژگی‌های فردی و خانوادگی را نیز بایستی در آن لحاظ کرد.

نتیجه‌گیری

فعالیت‌های شرکت‌های هسته‌های فناور در جهت کمک به رونق اقتصاد محلی و ملی مبتنی بر دانش و فناوری‌های پیشرفته، تولید و توسعه محصولات و فرآیندهای فناوری قابل عرضه به بازار، جذب کارآفرینان و دانش‌آموختگان دانشگاهی جهت توسعه فناوریهای پیشرفته، فضای مناسب

توانایی مردم جهت تصور آینده‌ای جدید است و این امر مستلزم برداشتن گام‌های لازم جهت نیل به پیروزی و آینده دلخواه است. این امر شامل توانایی‌های خام جامعه (توانایی توسعه راه‌حل‌های چند وجهی) و هم ادراک و ذهنیت جامعه نسبت به توانایی خویش در اثر گذاری مثبت در قبال تغییرات است. جوامعی که در کل به این امر باور دارند که خودشان می‌توانند در حوزه‌های بازسازی، طراحی مجدد زیرساخت و احیای خویش اقدام نمایند، به احتمال بیشتری در قبال موانع مقاوم خواهند بود.

تعارض منافع

نویسندگان اظهار می‌دارند هیچ گونه تعارض منافی در این مقاله وجود ندارد.

جهت تجاری کردن دستاوردهای تحقیقاتی فن‌آورانه و غیره و به طور کلی شرکت‌های دانش بنیان را شامل می‌شود. بنابراین میزان تاب آوری کارمندان این شرکت‌ها و میزان خوش بینی و کنترل اضطراب در دوران‌های سخت از جمله شیوع بیماری‌ها بسیار مهم است زیرا فعالیت‌های آنها در جهت خودکفایی و رونق کشور است و در مخاطره افتادن سلامتی کارمندان مساوی است با ایجاد خلل در این چرخه و یا توقف آن. به همین دلیل تأثیرافزایش تاب آوری و خوش بینی و میزان حمایت اجتماعی آنها بر کاهش اضطراب تأیید گشت. لذا تاب آوری جامعه یک فرایند انفعالی و ساده نیست که شرایط قبل از وقوع حادثه را در فرایند بازگشت به سلامتی مهیا نماید، بلکه یک فرایند فعال و هم‌نوا است که بستگی به

References

1. Khajepour M, Farsijani H, Sadaqat Parast E. presenting a model for organizational resilience in the banking industry. Strategic Management Studies. 2018 No 37. (In Persian)
2. Hosseini A, Jafari Baziar F. organizational resilience from the perspective of employees and managers. Management Studies (Improvement and Transformation). 2018. 28(91). (In Persian)
3. Gulvardi M. National Resilience: A Review of Research Literature. Strategic Studies of Public Policy. 2016. Volume 7(25). (In Persian)
4. Nabavi Razavi H S, Habibi M, Tabibian M. the role of city structure in its resilience against earthquakes. Shahr Identity. 2017. 35, 12. (In Persian)
5. Behifar M, Torabi Zabih-Allah D, Fallah Samaneh Z. resilience from theory to practice with an emphasis on Corona. Farsiran Publishing House. 2021. Tehran, Iran. (In Persian)
6. Hamiyan Mehr H. the effectiveness of conversational communication analysis intervention on the resilience and quality of parent-child relationship among female secondary school students in Kermanshah. Master's thesis, Razi University, Faculty of Social Sciences. Counseling Department. 2016. (In Persian)
7. Garmezy, N., & Masten, A. S. The protective role of competence indicators in children at risk. 1991.
8. Shah Mirzaei S. Explaining academic resilience based on personality traits and coping strategies in Kashan University students. Master's Thesis, Kashan University. Sisters Campus Faculty, Department of Psychology. 2016. (In Persian)
9. Connor K M, Davidson J. R. Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). Depression and anxiety. 2003.18(2), 76-82.
10. Brookfield S. Developing critical thinkers. Open University Press Milton Keynes. 1987. 64.
11. Bastamina A. Explaining the social and economic resilience of earthquake-affected cities (case study: Bam and Rudbar cities). PhD thesis, Yazd University, Faculty of Humanities. 2016. (In Persian)
12. Braun S. Semantics-driven optimistic data replication: Towards a framework supporting software architects and developers. In 2017 IEEE International Conference on Software Architecture Workshops (ICSAW). 2017. Pp: 236-241. IEEE.
13. Hales S D, Johnson J A. Dispositional optimism and luck attributions: Implications for philosophical theories of luck. Philosophical Psychology. 2018. 31(7). 1027-1045.

14. Furnham A. The half full or half empty glass: The views of the economic optimist vs pessimist. *Human Relations*. 1997. 50(2). 197-209.
15. Tamnaifar, Salami Mohammadabadi, Dashtbanzadeh. Examining the relationship between mental well-being and social support and happiness. *Behavioral Sciences (Abhar)*. 2013. 18(5), 53-74. (In Persian)
16. McCall L, Blashki G, Judd F, Piterman L, Clarke D M, Liaw, T, Pring W. Collaboration in educational development: inter-university and inter-departmental co-operation. *Focus on Health Professional Education*. 2000. 2(3), 50-58.
17. Tilstra A, Wijgerde T, Dini-Andreote F, Eriksson B. K, Salles J F, Pen I, Wild C. Light induced intraspecific variability in response to thermal stress in the hard coral *Stylophora pistillata*. 2017. 5, e3802.
18. Adler J, Zymet J. Irreducible parallelism in phonology. *Natural Language & Linguistic Theory*. 2021. 39(2), 367-403.
19. Green M C, Brock T C, Kaufman GF. Understanding media enjoyment: The role of transportation into narrative worlds. *Communication theory*. 2004. 14(4), 311-327.
20. Halt M. *Aspergillus flavus* and aflatoxin B1 in flour production. *European journal of epidemiology*. 1994. 10(5), 555-558.
21. Moghadamnia E, Tolo Ashlaghi A, Afshar Kazemi M A. Designing a change model for developing human resource training in technology transfer in learning organizations using a metaheuristic framework. *Jundishapur Education Development Journal Quarterly Journal of Medical Sciences Education and Development Center*. 2021, 12.

*Original Article***The Role of Psychological Resilience and Optimism with the Mediation of Social Support on the Anxiety of Employees of Start-Up Companies During the Corona Pandemic**

Received: 08/05/2023 - Accepted: 12/07/2023

Mohammad Mahdi Moghadamnia¹
 Nafisa Hajiabdolali²
 Elham Moghadamnia^{3*}
 Alireza Saberi, Aliabad⁴
 Hoda Agha Seyyed esmail Moazzam⁵
 Seyed Ali Mirjalili⁶

¹ Doctoral student of planning,
 Amirkabir University, Tehran, Iran

² Master's degree in General
 Psychology, Faculty of Psychology
 and Educational Sciences,
 University of Tehran, Iran

³ Research and Development PhD,
 Department of Technology
 Management, Science and Research
 Unit, Islamic Azad University,
 Tehran, Iran (corresponding
 author)

⁴ Master's degree in internal
 surgical nursing, Iran University of
 Medical Sciences, Tehran, Iran

⁵ Master's degree in educational
 psychology, North Tehran Branch,
 Islamic Azad University, Tehran,
 Iran

⁶ Master's degree in positive
 psychology, Central Tehran Branch,
 Islamic Azad University, Tehran,
 Iran

Email:

e.moghadamnia11@gmail.com

Abstract**Introduction**

The current research was conducted with the aim of determining the role of mental resilience and optimism through the mediation of social support on anxiety during the corona pandemic period on the employees of the technology centers.

Material and Method

The research method is practical in terms of purpose and quantitative in terms of approach. The statistical population of the research includes the employees of technology centers. The sample size of the research includes 200 people. A simple random method was used to select the statistical sample. Data collection tools include Green et al.'s standard organizational optimism questionnaire, as well as Good's existential anxiety scale and Conner and Davidson's standard resilience questionnaire. In order to test the hypotheses of the research, the structural model has been estimated in two modes of non-standard and standard coefficients.

Results

The value of Cronbach's alpha and combined reliability index for all research variables is higher than 0.7, indicating the reliability of the variables, and the average extracted variance or AVE for all research variables is higher than 0.5, indicating the convergent validity of the variables. Also, the direct effect of resilience, optimism and social support on anxiety is significant, and the direct effect of optimism and resilience on social support was proved.

Conclusion

According to the obtained results, it can be said that with the increase of optimism and resilience and social support, anxiety decreases and it can also be said that with the increase of optimism and resilience, social support also increases.

Key words

mental resilience, optimism, social support, anxiety, corona pandemic

Acknowledgement: There is no conflict of interest